

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ TUTANAK DERGİSİ

123 üncü Birleşim

10 Aralık 1982 Cuma

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	616:617	Hakkında Kanun Tasarısının Danışma Mec-	
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ	617	lisince Kabul Olunan Metni ve Millî Gü-	
1. — 1475 Sayılı İş Kanununun 14 üncü		venlik Konseyi Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi	
Maddesinin, 854 Sayılı Deniz İş Kanununun		İlişkileri Komisyonu Raporu. (D. Meclisi :	
20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Ka-		1/565; M. G. Konseyi : 1/451 (D. Meclisi S.	
nunlara Bir Ek Geçici Madde Eklennesi		Sayısı : 241; M. G. Konseyi S. Sayısı : 505)	617:623

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

9 Aralık 1982 Perşembe

Dört oturum yapılan bu birleşimde :

1983 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının (D. Meclisi : 1/499; M. G. Konseyi : 1/411) (D. Meclisi S. Sayısı : 185; M. G. Konseyi S. Sayısı : 465) tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanarak :

1. Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği,
2. Danışma Meclisi,
3. Cumhurbaşkanlığı,
4. Sayıştay Başkanlığı,
5. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı,
6. Başbakanlık,
7. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı,
8. Danıştay Başkanlığı,
9. Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı,
10. Diyanet İşleri Başkanlığı,
11. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü,
12. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü,
13. Vakıflar Genel Müdürlüğü. (1/413) (S. Sayısı : 467),
14. Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı. (1/412) (S. Sayısı : 466),
15. Adalet Bakanlığı,
16. Yargıtay Başkanlığı,
17. Millî Savunma Bakanlığı,
18. İçişleri Bakanlığı :
- a) Emniyet Genel Müdürlüğü,
- b) Jandarma Genel Komutanlığı,
19. Dışişleri Bakanlığı,
20. Maliye Bakanlığı,
21. Millî Eğitim Bakanlığı :
- a) Yükseköğretim Kurulu. (1/423) (S. Sayısı : 477).
- b) Ankara Üniversitesi. (1/424) (S. Sayısı : 478),
- c) Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (1/425) (S. Sayısı : 479),
- ç) Hacettepe Üniversitesi. (1/426) (S. Sayısı : 480),
- d) Gazi Üniversitesi. (1/427) (S. Sayısı : 481),
- e) İstanbul Üniversitesi. (1/428) (S. Sayısı : 482),
- f) İstanbul Teknik Üniversitesi. (1/429) (S. Sayısı : 483),
- g) Boğaziçi Üniversitesi. (1/430) (S. Sayısı : 484),
- ğ) Marmara Üniversitesi. (1/431) (S. Sayısı : 485),

- h) Yıldız Üniversitesi. (1/432) (S. Sayısı : 486),
- ı) Mimar Sinan Üniversitesi. (1/433) (S. Sayısı : 487),
- i) Ege Üniversitesi. (1/434) (S. Sayısı : 488),
- j) Dokuz Eylül Üniversitesi. (1/435) (S. Sayısı : 489),
- k) Trakya Üniversitesi. (1/436) (S. Sayısı : 490),
- l) Uludağ Üniversitesi. (1/437) (S. Sayısı : 491),
- m) Anadolu Üniversitesi. (1/438) (S. Sayısı : 492),
- n) Selçuk Üniversitesi. (1/439) (S. Sayısı : 493),
- o) Akdeniz Üniversitesi. (1/440) (S. Sayısı : 494),
- ö) Erciyes Üniversitesi. (1/441) (S. Sayısı : 495),
- p) Cumhuriyet Üniversitesi. (1/442) (S. Sayısı : 496),
- r) Çukurova Üniversitesi. (1/443) (S. Sayısı : 497),
- s) 19 Mayıs Üniversitesi. (1/444) (S. Sayısı : 498),
- ş) Karadeniz Üniversitesi. (1/445) (S. Sayısı : 499),
- t) Atatürk Üniversitesi. (1/446) (S. Sayısı : 500),
- u) İnönü Üniversitesi. (1/447) (S. Sayısı : 501),
- ü) Fırat Üniversitesi. (1/448) (S. Sayısı : 502),
- v) Dicle Üniversitesi. (1/449) (S. Sayısı : 503),
- y) Yüzüncü Yıl Üniversitesi. (1/450) (S. Sayısı : 504),
22. Bayındırlık Bakanlığı :
- a) Karayolları Genel Müdürlüğü. (1/415) (S. Sayısı : 469),
23. Ticaret Bakanlığı,
24. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı :
- a) Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü. (1/417), (S. Sayısı : 471),
25. Gümrük ve Tekel Bakanlığı :
- a) Tekel Genel Müdürlüğü. (1/418) (S. Sayısı : 472),
26. Tarım ve Orman Bakanlığı :
- a) Orman Genel Müdürlüğü. (1/419) (S. Sayısı : 473),
- b) Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü. (1/420) (S. Sayısı : 474),
27. Ulaştırma Bakanlığı :
- a) Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü. (1/421) (S. Sayısı : 475),

28. Çalışma Bakanlığı,
29. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
30. Kültür ve Turizm Bakanlığı,
31. İmar ve İskân Bakanlığı,
32. Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı,
a) Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü,
33. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı :
a) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü. (1/416)
(S. Sayısı : 470),
b) Petrol İşleri Genel Müdürlüğü. (1/422) (S.
Sayısı : 476),
34. Gençlik ve Spor Bakanlığı:

- a) Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü. (1/414)
(S. Sayısı : 468),
35. Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesi ile;
1983 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının madde-
leri ve tümü kabul edildi.
Gelecek toplantının yapılacağı gün ve saatin son-
radan tespit edileceği belirtilerek, birleşime saat
18.35'te son verildi.

Necdet ÜRUĞ
Orgeneral
Millî Güvenlik Konseyi
Genel Sekreteri

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 16.35

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Cumhurbaşkanı, Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Tahsin ŞAHINKAYA (Hv. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Millî Güvenlik Konseyinin 123 üncü Birleşimini açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 1475 Sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/565; M. G. Konseyi : 1/451) (D. Meclisi S. Sayısı : 241 M. G. Konseyi S. Sayısı : 505) (1)

BAŞKAN — Gündemimize göre, 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısının görüşmelerine başlıyoruz.

Tasarının, Danışma Meclisince kabul olunan metni ve Millî Güvenlik Konseyi Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu, 505 sıra sayısıyla basılıp dağıtılmıştır.

Komisyon Sözcüsü ve Bakanlık temsilcileri yerlerini almışlardır.

Kanun tasarısının tümü üzerinde görüşme açıyorum ve ilk sözü Komisyona Sözcüsü arkadaşımıza bırakıyorum.

Buyurunuz.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, yüksek malumları olduğu üzere, 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesi kıdem tazminatı müessesesini düzenlemektedir.

(1) 505 S. Sayılı Basmayazı Tutanağa eklidir.

1975 yılında kabul edilerek yürürlüğe giren 1927 sayılı Kanunla kıdem tazminatına bir tavan getirilmiştir. Buna göre, kıdem tazminatının beher yıl için nazara alınacak miktarı, 1475 sayılı İş Kanununa göre tespit edilmiş olan günlük asgarî ücretin 30 günlük miktarının 7,5 katından fazla olamaz.

Ancak, Anayasa Mahkemesi bu hükmü usul yönünden bozmuş ve usulüne uygun olarak yeni bir yasa kabul edilemeyince de, 14 Nisan 1980 tarihinden itibaren kıdem tazminatı tavanı kalkmıştır.

12 Eylül 1980 tarihinden sonra, 2319 ve 2320 sayılı kanunlarda aynı düzenleme, müeyyidesiyle birlikte hükme bağlanmıştır. Buna göre, bugün için kıdem tazminatı tavanı 75 bin liradır. Şimdi ise, Hükümetin sevk ettiği ve Danışma Meclisimizin aynı esası kabul ettiği bu tasarı ile, kıdem tazminatı tavanına etken olan asgarî ücret bağıntısı koparılarak, «Kıdem tazminatının yıllık miktarı, en yüksek devlet memuruna, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez» hükmü getirilmekte ve kıdem tazminatı tavanıyla yeni bir bağıntı kurulmaktadır.

Tasarının gerekçesinde, en yüksek devlet memuru olarak bakanlık müsteşarı gösterilmektedir.

Bir ek geçici maddeyle de, memur emekli ikramiyesinin, kıdem tazminatına eşit oluncaya dek, kıdem tazminatı tavanında her bir katsayı artışına karşılık 625 lira miktarında yükselmesi öngörülmüş, sabit kalması böylece önlenmiştir.

1983 yılı için katsayı 34 ve en yüksek devlet memuru emekli göstergesi de 1 570 olduğuna göre, beher yıl için ödenecek emekli memur ikramiyesi 53 380 lira, kıdem tazminatı tavanı ise 77 500 lira olacaktır buna ilişkin bilgi tablolarda gösterilmiştir böylece, emekli göstergesi değişmediği takdirde; katsayı 60'a ulaştığında, kıdem tazminatı tavanı ile emekli memur ikramiyesi eşitlenmiş olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Bakanlığın ilave edeceği bir husus var mı?

ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Yok Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — Kanun tasarısının tümü üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum:

1475 Sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1475 sayılı İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2320 sayılı Kanunla değiştirilen 14 üncü maddesinin onüçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet Memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.»

BAŞKAN — 926 sayılı Kanunu göstermesinler diye, «Devlet Memurları Kanununa» diye koyduk; değil mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Cumhurbaşkanım.

1 inci maddedeki «En yüksek devlet memuru» kavramı üzerinde geçmişte yapılan tartışmalar dikkate alınarak, madde metnine açıklık getirilmek üzere, «Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek devlet memuru» şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüş ve madde bu şekliyle arz edilmiştir.

BAŞKAN — 1 inci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyursunlar.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Efendim, daha evvel özet olarak verilen izahatta «En yüksek devlet memuruna 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez» deniyordu.

Şu kısım, buradaki işçiyi tavsif etmiyor. Acaba maddenin başında var mı? Yani, bu, hangi işçidir; vasıfsız işçi midir, yoksa nedir? Genel olarak işçi tabiri mi var?

Maddenin sonu olduğu için, baş tarafını bilemiyorum; onun izahını yapar mısınız?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 1475 sayılı İş Kanununun kapsamı, aynı kanunun 1 inci maddesinde gösterilmiştir; 14 üncü maddede ise, kıdem tazminatının bunlara raci olacağı belirtilmiştir.

1475 Sayılı İş Kanununun ilgili maddesini arz ediyim: Bir hizmet aktine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişiye işçi; işçi çalıştıran tüzel veya gerçek kişiye işveren; işin yapıldığı yere işyeri denir. Dolayısıyla, bir hizmet aktine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan tüm işçilere bu hüküm uygulanacaktır.

BAŞKAN — Sayın Ersin onu sormuyor; sormak istediği şu: «25 sene çalışmış bir vasıfsız işçi, hiçbir özelliği yok, etrafı temizleyen bir işçi; bir de, 25 sene çalışmış vasıflı işçi; bir tezgâh başında çalışan, bir okuldan mezun olmuş bir işçi, 25 sene sonra bu ikisi de aynı ikramiyeyi mi, aynı parayı mı alacak?» diyor.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Yani ölçü o mudur?

BAŞKAN — Ölçü o mudur? Yani, hepsi, müsteşarın aldığı emekli ikramiyesi kadar mı alacak? Kısas nedir?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, Yüksek Hâkem Kurulunda da üye olan Çalışma Bakanlığı Müsteşarı Sayın Altay buradalar; bu konuda bir araştırma yapmışlar efendim, bir çizelge hazırlamışlar. Yüksek tensiplerinize, kendileri arz etsinler.

BAŞKAN — Evet.

RÜŞTÜ ALTAY (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi ve Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu emredilen konu, İş Kanununun 14 üncü maddesi; bu madde, bu kanuna tabi işçilerin hizmet akitlerinin belli şartlarla feshedilmesi halinde kendilerine ödenecek kıdem tazminatı, yani emekli ikramiyesi veyahut da haksız çıkartmayı düzenleyen madde.

Genel kural, her işçiye, son aldığı ücret üzerinden her bir yıl için ikramiye ödenmesi şeklindedir; genel kural bu. Eğer işçi niteliksiz ise ve ücreti de asgarî ücret üzerinden ise, kıdem tazminatını asgarî ücret üzerinden alacak; 25 senelik işçi ise, asgarî ücretin 25 katını alacak.

Yani, ücretler, hizmet akitleriyle, özellikle toplu sözleşmelerle çeşitli sebeplerle artırıldığı için, son ücreti yükseliyor ve genel kural, son ücreti üzerinden o işyerinde kaç yıl hizmeti geçmiş ise o kadar ikramiye alıyor. Ancak, gerek çok nitelikli işçi, gerekse çok kıdemli işçi veyahut da toplu sözleşmelerle çok anormal zamlar alınmış ise, son ücreti bugünkü duruma

göre veyahut da halihazırdaki eski kanuna göre diyeyim, alacağı miktar 75 bin lirayı geçmeyecek.

Bundan yararlanan işçinin sayısı çok az. Yüksek Hâkem Kurulunca yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmelerinin de..

BAŞKAN — Yani, «bir senelik 75 bin lira» dediniz; o, 25 ile çarpılacak.

RÜŞTÜ ALTAY (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi ve Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim.

O işyerinde kaç sene kıdemi geçmiş ise, işveren, o işyerinde geçirilen her sene için kıdemle sorumlu oluyor.

Son zamlarla, 1982 yılı sonunda kamu kesiminde «Çıplak ücret» dediğimiz ücretler 37 770 lira; özel sektörde, 34 320 lira. Bu arz ettiğim, çıplak ücret. Bunlara, «Giydirilmiş ücret» dediğimiz, ikramiye ve sosyal yardımları, verilen yemek bedelleri eklenmek suretiyle bulunan ücretler, kamu kesiminde 54 210 lira; özel kesimde 49 380 lira. Bugün, 1982 yılı sonu itibarıyla çeşitli toplu sözleşmelerle ücretleri artırılmış işçilerin, «Giydirilmiş ücretleri»i, kamu ve özel sektör ortalaması 53 530 liradır.

BAŞKAN — Yani, her işçi aynı ücreti almıyor; almakta olduğu ücretin kıdemi ile oranlı. Yoksa, 75 bin lirayı geçemez değil; azamisi 75 bin lirayı geçmeyecek.

RÜŞTÜ ALTAY (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi ve Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Bunların en azı var, ortalamaları var..

BAŞKAN — Eğer aldığı ücret 75 bin liraya ulaşmış ise, o zaman o işçi, 25-30 sene, ne kadar çalışmışsa, bir müsteşar kadar da alabilecek, değil mi? Eşit olabilecek; ama onu geçemeyecek. Halihazırda geçiyor.

RÜŞTÜ ALTAY (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi ve Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Halihazırda müsteşarın emekli ikramiyesi 40 küsur bin lira. Nitelikli veyahut da çeşitli toplu sözleşmelerle ücreti yükselmiş bir işçinin bugünkü emekli ikramiyesi 75 bin lira.

BAŞKAN — Ama diyelim ki, 55 bin lira; birisi 40 bin lira, diğeri 55 bin lira.

Buyurun.

BİLTEKİN ÖZDEMİR (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, yeri gelmişken, izin verirseniz bu konuda bir hususu da arz etmek istiyorum; o da, örneğin, işçilerin ücretlerinin 75 bin li-

rayı bulmuş olmasına ve şu duruma göre, kıdem tazminatlarında bu rakamın hiçbir biçimde aşılmasının mümkün bulunmamasına rağmen, uygulamada Sayıştaya da intikal eden bir olay nedeniyle arz ediyorum;

Bu ücretin dışında, sözleşmelerde öngörülen bazı düzenlemelerle, «Hizmet ikramiyesi», «Yıpranma ikramiyesi», «Kıdem ikramiyesi» gibi bazı ibarelere yer vermek suretiyle, sanki bu rakamın üzerinde kıdem tazminatı ödenmesinin mümkün olduğuna dair zorlamalar da uygulamada Bakanlığımıza yansımıştır. Ancak, gerek Çalışma Bakanlığımız, gerekse Maliye Bakanlığı, kanun koyucunun hiçbir şekilde düzenleme şekli ve mahiyeti ne olursa olsun, beher işçinin 75 bin liradan daha fazla ve her yıl için kıdem tazminatına müstahak olamayacağını emretmiştir, şeklinde mütalaa ile çözümlenmiş bulunmaktadır.

Bilgi olarak arz etmek istedim efendim.

BAŞKAN — Bir hususu daha sorayım; Anayasa Mahkemesi bunu şekil yönünden mi, esas yönünden mi bozmuştu?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Şekil yönünden bozmuştu Sayın Cumhurbaşkanım.

ORGNERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Kara Kuvvetleri Komutanıma izah edilecek bir nokta açıkta kaldı; müsaade eder misiniz efendim?

BAŞKAN — Buyurun.

ORGNERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Burada, 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesine göre, muayyen şartlarda kıdem tazminatı olarak verilecek ikramiye için «İşçiye 30 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenir» diyor; her hizmetin tam yılı için 30 günlük ücret tutarında kıdem tazminatı ödenir.

Biraz evvel zatiâlinizin buyurduğu gibi; ne ise kabiliyeti, ona göre ücret alacak; çok usta ise günlük ücreti şu kadar lira olacak. Binaenaleyh, bunu 30 ile çarpıyor ve bunu da her yılda değerlendirecek.

Ancak bu 14 üncü madde buna bir tavan getirmiş, diyor ki, bu tavanda, «Toplusözleşme ve hizmet akitleriyle belirlenen sürelerde hesap edilecek kıdem tazminatının tavanı, yıllık miktarı 1475 sayılı İş Kanununa göre tespit edilmiş bulunan günlük asgarî ücretin 30 günlük tutarının 7,5 katından fazla olamaz.» Tavanı da böyle getirmiş.

Şimdi, asgarî ücret yükseldikçe, bu tavan yükseliyor; buna göre de tabii işçinin ücreti de hep yukarı doğru gidiyor.

Binaenaleyh, işçinin kendi kazancı ne olursa olsun, çıplak ücreti ne olursa olsun, yeni getirdiğimiz kanunla, asgarî ücrete tabi olmadan bir tavan getirdik; bu tavan da 75 bin liradır; bunun da bundan sonraki çıkışı, memur katsayısının çarpımıyla ilerleyecektir. Yani, aradaki fark buradadır.

BAŞKAN — Eskiden, mevcut kanuna göre, asgarî ücret çoğaldıkça, bu tavan da gittikçe çoğalıyordu; şimdi bu artık stabil hale geldi.

ORGNERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu kanunla tavanda bir değişiklik yapıyoruz. Eskiden tavan, asgarî ücrette göre idi; şimdi ise tavan, memur katsayısına göre bir tertibe bağlanmış oluyor. Yoksa, herkesin alaçağı ikramiyeler ayrı ayrıdır; o ücretine göre tayin edilecektir.

ORGNERAL NURETTİN ERSİN — Benim asıl sormak istediğim o idi.

ORGNERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu idi efendim.

Bilmem arz edebildim mi?

ORGNERAL NURETTİN ERSİN — Mesele yok; yeterince açıklandı.

BAŞKAN — 1 inci madde üzerinde başka sözmak isteyen var mı?

Buyurun.

RÜŞTÜ ALTAY (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi ve Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, iki hususu arz edeyim:

Asgarî ücretin artmasına yol açan iki unsur vardır; biri, 30 günlük normal kural konulmuş; toplusözleşme ve hizmet akitleriyle bu 30 gün artırılabilir; etkenlerden birisi bu; diğeri de, kanun ve toplusözleşmelerle sağlanan ve ücretle ölçülebilir diğer hak ve menfaatler de ekleniyor; halbuki, memurlarda böyle bir şey yok; sadece maaş ve ek gösterge; bunlarda, yemek dahil, verilen çocuk parası, yakacak parası ve bütün diğer yan ödemeler, sosyal haklar, kıdem tazminatı hesabına dahil oluyor. Bu sebeple, işçinin esas ücreti, brüt ücreti çok az olmasına rağmen, 15-20 bin lira olmasına rağmen, kıdem tazminatı, bakıyorsunuz birden iki katına çıkıyor, 30-35 bin lira oluyor; ama daha önce tanınmış ve kanunlaşmış bir hüküm... İsterseniz, onu da vermeyelim.

BAŞKAN — Yalnız, ücretine zam yapmayıp da, sosyal hakları çoğaltmak, işverenin de işine geliyor tabii; onun için, ona doğru gidiyorlar. Esasında, ücretine zam yapmayıp, sosyal hakları fazlaştırmak suretiyle zannediyorum işverenlerin bazı kârları oluyor.

RÜŞTÜ ALTAY (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi ve Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, özellikle eski vergi sisteminde, bir kısmı vergiden muaftı veya ayrıca vergilendiriliyordu; son vergi sisteminde artık böyle bir yarar kalmadı ve Yüksek Hâkem Kurulu da, mümkün mertebe, ücretleri daha çok artırma, yan ödemeleri normal bırakma yoluna gidiyor.

BAŞKAN — Bunları artık düzenledi.

1 inci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okuyunuz.

MADDE 2. — 854 sayılı Deniz İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2319 sayılı Kanunla değiştirilen 20 nci maddesinin ondördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azami emeklilik ikramiyesini geçemez.»

BAŞKAN — Bu madde, zaten 1 inci maddeye paralel olarak getirilmiş; ikisi ayrı ayrı kanun olduğu için öyle getirilmiş; birisi 1475 sayılı Kanun, diğeri 2319 sayılı Kanundur. Nedenise, vaktiyle böyle, ikisi ayrı ayrı yapılmış; deniz işyerlerinde çalışanlar için ayrı, diğerleri için ayrı yapılmış, yani o kanunda da aynı paralelde bir değişiklik yapmak gerekti; onun için, bu 2 nci madde de onu değiştiriyor.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okuyunuz.

MADDE 3. — 1475 sayılı İş Kanunu ile 854 sayılı Deniz İş Kanununa aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE — Kıdem tazminatının yıllık tavan miktarı ile Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azami emekli ikramiye miktarı eşitleninceye kadar, beher yıl için ödenecek kıdem tazminatı tavanı 2 500 göstergenin bütçe kanunları ile belirlenen memur aylık katsayısı ile çarpılması suretiyle bulunacak tutar ile (75 000) lira arasındaki farkın dörtte birinin (75 000) liraya eklenmesi suretiyle tespit edilir.

BAŞKAN — Anlamak bir mesele...

Bunun izahını tekrar yapın.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bugün için müsteşar emekli olduğunda 1 570 göstergesinin katsayı ile çarpımından oluşan ve her yıl için isabet eden miktar, daha önce de arz ettiğim gibi, 53 380 Türk Lirasıdır. Oysa, kıdem tazminatı tavanı, halen yürürlükteki hüküm gereğince 75 bin Türk Lirasıdır; asgarî ücretin 1,5 katıdır.

Katsayılardaki artış dolayısıyla 53 380 rakamı, doğal olarak yukarıya çıkacaktır; ancak, aynı artış oranında 75 bin de meblağ eklenecek olursa paralellik konmuş olacaktır. O nedenle, kıdem tazminatı tavanında bu 1/4 oranında daha az yansımaya sağlanmış; bir başka deyişle, her bir katsayı artışına mukabil 75 bin Türk Lirasına 625 Türk Lirası ilave edilerek, kıdem tazminatının da hiçbir şey yapılmamış durumdan çıkartılması öngörülmüştür.

BAŞKAN — Yani şöyle diyelim: Katsayı 4 artırırsa....

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — (625 çarpı 4) artırılabacaktır Sayın Cumhurbaşkanım; bu artış kıdem tazminatı kısmında olmaktadır.

BAŞKAN — Kıdem tazminatında 1 artıyor; ona 1, öteki tarafa 4; yani, birisi 4 ile çarpılacak, birisi 1 ile çarpılacak.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, şöyle arz etmeye çalışayım: Efendim, 1 570 artarken, öteki taraf her katsayı için 670 artacak; ama bu 1 570 gösterge sayısı, Maliye Bakanının da daha önce arz ettikleri gibi, vergi oranlarının düşürülmesi nedeniyle yukarıya

çekilecek ve dolayısıyla bu 1 570 sayısı, örneğin 1 650'ye geldiğinde, bu katsayının kıdem tazminatıyla birleşmesi 60'da değil 58'de olabilecek.

BAŞKAN — Yani katsayı 58'e geldiği zaman, 58-60 civarına geldiği zaman birleşmiş olacaklar; o da, 1 570 sabit kalırsa.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sabit kalırsa 60'ta birleşecektir Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — 1 570'in ne olacağını bilemeyiz ki... Yani biz şimdi 1 570'i esas alıyoruz, 60'ta birleşiyor; ama 1 570, 1 600 mü olur, 1 650 mi olur, 1 700 mü olur, onu bilemeyiz ki... Her rakam değiştiğinde, bu, 56'da da olabilir, 57'de de olabilir, 58'de de olur, 59'da da olabilir. Eğer, her sene 4 artsa, dörtte bir, dörtte bir demek ki 4 sene sonra bir hizaya gelecek, değil mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, arz ettiğim tablolarda var.

BAŞKAN — Burada dörder, dörder gitmiş; 34, 38, 42, 46, 50, 54, 58, diye... Bunların her birisi birer sene mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Hayır efendim, bu değişebilir. Bu, sadece katsayı değişkenliği üzerine yapılmış bir tablodur; burada sene yoktur.

HAVA PERSONEL KIDEMLİ BİNBAŞI FAZIL KAYNAKDEMİR (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi) — Her sene 4 artırılırsa, 8 sene sonra birleşiyor efendim.

BAŞKAN — Ama öteki de, 1 570'de sabit kalırsa....

ORGENERAL NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır, sabit kalmayacak efendim. Her yıl vasatı olarak 2 500 lira civarında bir para ilave edilecek 75 bin liraya; 75 bin lira da, sabit kalmıyor, artıyor efendim.

Geçici maddenin getirdiği bütün özellik şu efendim: 2 500 rakamını bir faktör olarak almış; katsayı kaç ise, 2 500'ü onunla çarpıyor. Mesela, bu sene 2 500'ü 34 katsayı ile çarparsak 85 bin lira eder. Haddizatında işçinin 85 bin lira ikramiye alması lazım; ama bu rakamları 75 bin liraya çıkartıyoruz, 10 bin lira kalıyor; 10 bin liranın 1/4'ü 2 500 liradır. Bu yıl işçi ikramiyesi, 75 bin liraya 2 500 lira ilave edilecek

ve 77 500 lira olacak. Her sene böyle katsayı ile çarpılacak, elde edilecek rakamdan 75 bin çıkartılacak. aradaki farkın 1/4'ü ikramiyesine-75 bin liraya-eklenecek.

BAŞKAN — Bu suretle kaç sene sonra olursa, bir hizaya gelecek?

ORGENERAL NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu tabloya göre 8 inci senede gelecek efendim.

BAŞKAN — Bizim o zaman yaptığımız hesapta 5 inci senede birleşmişti?..

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Ben size yine, 8 demiştim efendim.

BİLTEKİN ÖZDEMİR (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, hangi yılda birleşeceğini bilebilmek için, katsayının hangi yıl 60 olarak belirleneceğini bilmek lazım. Onu bugünden belirleyemeyeceğimize göre, eğer üç sene sonra 60'a çıkarsa üç sene; beş sene sonra çıkarsa, beş sene sonra birleşir. Bu, tamamen tahminî bir yaklaşımı gösteriyor.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Tabii bir de katsayı kalkarsa ne olacak? O zaman, o kalkarken bunun da değişmesi lazım.

ORGENERAL NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Evet; eğer önümüzdeki dönemde katsayı rejimi değişecekse, bu sefer işçilere yeni bir rejim getirmek lazım.

BAŞKAN — Evet, onu da muhakkak düşünmek lazım.

Müsteşar Bey, 3 üncü madde üzerinde sizin söylemek istediğiniz bir husus mu vardı?

ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, müsaade buyursanız, «Bu ne zaman yetişebilir» konusunda bir maruzatım vardı; ama gündem geçtiği için fazla üzerinde durulmasında fayda görmediğim için ısrar etmiyorum; sadece, zabıtların düzeltilmesi bakımından ifade ediyorum.

Bu tasarının 1 inci maddesiyle 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesi değiştirilirken, «en yüksek devlet memuru» ibaresinin önüne, «Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek devlet memuru» ibaresi eklendi. Aynı şekilde, 854 sayılı Kanunun 20 nci maddesi değiştirilirken de bu ibarenin eklenmesi gereği, işin mantığı olmasına rağmen, zabıtta pek ifade edilmedi.

BAŞKAN — Var.

ERTUĞRUL KUMCUOĞLU (Maliye Bakanlığı temsilcisi) — Varsa özür dilerim.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — 3 üncü madde üzerinde başka söz almak isteyen?.. Yoktur.

3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — Bu Kanun 1.1.1983 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Bunu biz 1.1.1983 dedik. Asgarî ücret anlaşması daha evvel kabul edilirse ne olacak?

RÜŞTÜ ALTAY (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi ve Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, onun da yönetmeliğinde, «tespit edildiği ayı takip eden aybaşından itibaren» dediği için aynı yere gelir.

BAŞKAN — Evet.

4 üncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 5 inci madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemimizde görüşülecek başka bir konu olmadığından, bilahare tespit edilecek gün ve saatte toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 17.05

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ

GÜNDEMİ

123 ÜNCÜ BİRLEŞİM

10 Aralık 1982 Cuma

Saat : 16.30

I. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesinin, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/565; M. G. Konseyi : 1/451) (D. Meclisi S. Sayısı : 241; M. G. Konseyi S. Sayısı : 505)

2. — Hâkimler ve Savcılar Kanunu Tasarısı. (1/262)

3. — 1730 Sayılı Yargıtay Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Adalet Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/10; M. G. Konseyi : 1/363) (D. Meclisi S. Sayısı : 87; M. G. Konseyi S. Sayısı : 394)

4. — Sendikalar Kanunu Tasarısı. (1/235)

5. — Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısı. (1/236)

6. — 1475 Sayılı İş Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı. (1/269)

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 505

1475 Sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 inci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/565; M. G. Konseyi : 1/451)

(D. Meclisi S. Sayısı : 241)

TC

Danışma Meclisi Başkanlığı

Genel Sekreterliği

Kanunlar Müdürlüğü : 06-2889

(1/565)/3047

Konu : Kanun Tasarısı

10 Aralık 1982

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ GENEL SEKRETERLİĞİNE

Danışma Meclisi Genel Kurulunun 9 Aralık 1982 tarihli 28 inci Birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen, 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Sadi IRMAK

Danışma Meclisi Başkanı

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D. 18/101-1366/07452

18 Kasım 1982

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ GENEL SEKRETERLİĞİNE

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 8.11.1982 tarihinde kararlaştırılan «1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Başbakan Adına

Erdoğan YAZICI

Müsteşar Yrd.

GENEL GEREKÇE

Bilindiği gibi, 1475 sayılı İş Kanunu ile işçilerin, belli edilen sınırın altında bir ücretle çalıştırılmalarını önlemek ve böylece ekonomik ve sosyal durumlarını günün koşullarına göre düzenlemek amacıyla asgarî ücretin her iki yılda bir tespit edilmesi prensibi kabul edilmiştir.

Yine aynı Kanun ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile işçilere ödenmekte olan kıdem tazminatının yıllık tavan miktarının belirlenmesinde asgarî ücret baz olarak alınmıştır.

Bugüne kadar olan uygulamada, asgarî ücret tespit edilirken, ekonomik gereklerden çok, kıdem tazminatının getireceği ağır yük dikkate alınmış ve böylece asgarî ücret, işçilerin ekonomik ve sosyal durumlarını düzenleyen bir müesseseden çok kıdem tazminatı tavanını belirleyen bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

Bu tasarı ile kıdem tazminatının asgarî ücret ile olan bağlantısı kaldırılmakta, böylece kıdem tazminatının getireceği yük nedeniyle ortaya çıkan endişeler bertaraf edilerek asgarî ücretin, ekonomik verilere göre işçinin asgarî yaşamını sağlayacak şekilde tespit edilmesi mümkün kılınmaktadır.

Tasarı ile İş Kanununun 14 üncü, Deniz İş Kanununun ise 20 nci maddeleri değiştirilerek, kıdem tazminatının yıllık miktarının, en yüksek Devlet memuruna T. C. Emekli Sandığı tarafından bir hizmet yılı için ödenecek emeklilik ikramiyesini geçemeyeceğine ilişkin, hüküm getirilmektedir. Bununla birlikte kıdem tazminatı ile ilgili 30 günlük sürenin toplu iş sözleşmeleri ile işçi lehine değiştirilebileceğine ilişkin hüküm korunarak kıdem tazminatının kanunlarda öngörülen tavan miktarına kadar toplu iş sözleşmeleri ile işçi lehine yükseltilebilmesine imkân verilmiştir.

Ayrıca, bugün uygulanmakta olan 75 000 liralık kıdem tazminatı tavanının 1982 yılında da geçerli olması kabul edilmekte, kıdem tazminatı ile en yüksek Devlet memuruna ödenecek emekli ikramiyesinin bir yıllık tutarları eşitleninceye kadar memurlar için Bütçe kanunlarında belirlenen katsayı artışlarının bir bölümünün kıdem tazminatına yansıtılması benimsenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

[Madde 1₃ — 1475 sayılı İş Kanununun 27.10.1980 tarih ve 2320 sayılı Kanun ile değişik 14 üncü maddesinin onüçüncü fıkrasında; 854 sayılı Deniz İş Kanununun 17.10.1980 tarih ve 2319 sayılı Kanun ile değişik 20 nci maddesinin ondördüncü fıkrasında, «Ancak toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleri ile belirtilen sürelerle hesap edilen kıdem tazminatının yıllık miktarı, 1475 sayılı İş Kanununa göre tespit edilmiş bulunan günlük asgarî ücretin 30 günlük tutarının 7,5 katından fazla olamaz.» denilmek suretiyle kıdem tazminatının üst sınırı, asgarî ücrete bağlanmıştır.

Bu hüküm nedeniyle asgarî ücret tespit edilirken, bir işçinin asgarî yaşam koşullarının dikkate alınmasından ziyade kıdem tazminatında meydana gelecek artışın getireceği yüke ağırlık verildiğinden, asgarî ücretlerin gerçekçi bir biçimde belirlendiğini ifade etmek zordur.

Sürekli olarak gündeme gelen asgarî ücret tartışmalarının temelinde, asgarî ücretin artırılmasından daha çok, kıdem tazminatı tavanının yükseltilmesi saiki yatmaktadır. Zira, asgarî ücretten istifade edenlerin sayısı son derece sınırlı olup, bu ücretle çalışmaya razı olanların ülkemiz şartlarına göre çok yüksek meblağlara ulaşan kıdem tazminatı talep etmekte ısrarlı olmaları düşünülemez.

Anaforında anlamlı bir bağ bulunmayan asgarî ücret ile kıdem tazminatının özellikleri, ekonomik gerekler ve günün şartları göz önünde bulundurularak birbirinden bağımsız şekilde tespit edilmelerini sağlamak amacıyla, bu iki kavram arasındaki ilişki koparılmakta ve kıdem tazminatının, yıllık tutarı, en yüksek Devlet memuruna bir hizmet yılı için ödenecek emeklilik ikramiyesi tutarı ile sınırlandırılmaktadır.

Bilindiği gibi, bugün bir işçiye bir yıl için 75 000 lira kıdem tazminatı ödenebilirken, 1 inci derecenin 4 üncü kademe aylığını alan ve en yüksek Devlet memuru olan bir Bakanlık Müsteşarına ise bir hizmet yılı için (1 450 X 30 ==>) 43 500 lira emeklilik ikramiyesi verilebilmektedir. Buna göre, 30 yılı hizmet gören bir işçiye, (75 000 X 30 ==>) 2 250 000 liraya kadar kıdem tazminatı ödenebilirken, aynı süre görev yapan bir müsteşara ise ancak (1 450 X 30 ==>) 1 305 000 lira ödenebilmektedir.

Kamu yetkisini kullanan, görev ve sorumluluk bakımından işçiden çok farklı bir statüde bulunan, memuriyeti boyunca belirli kademeleri geçerek Müsteşar olan bir kamu görevlisinin, aynı özellik ve mülkleri taşımayan bir işçinin aldığı kıdem tazminatının yarısı kadar emeklilik ikramiyesi alması çalışanlar arasında ayrıcalıklar yaratan önemli bir unsurdur.

Her ne kadar, işçilerin emekli aylıklarının memurlara oranla daha düşük seviyede olduğu, işçilere daha yüksek kıdem tazminatı ödenerek bu durumun telafisi yoluna gidildiği söylenebilirse de, bu hususun, daha çok işçilerle ilgili prim ödeme süreleri, emeklilik yaşı, emekli aylığı bağlanmasına ait esaslardan kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıca, kıdem tazminatı daha çok, çeşitli sebeplerle işveren tarafından işine son verilen işçinin işsiz kaldığı sürenin telafi edilmesine ve böylece işçinin yeni bir iş buluncaya kadar geçimini sağlamasını temin etmek amacıyla yönelik olup, bu yönüyle, emeklilik ikramiyesinden ayrılmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kanunundaki prim ödenmesine ve aylık bağlanmasına ilişkin hükümlerin yeni baştan düzenlenmesi ve böylece işçi - memur emekli aylıkları arasında bir dengenin kurulması mühtemin bulunmaktadır.

Madde 2. — 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesi de, 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesinde yapılması istenilen değişikliğe paralel hale getirilmektedir.

Madde 3. — İş Kanunu ve Deniz İş Kanununa eklenen geçici madde ile 1983 ve müteakip yıllarda 1982 yılı için uygulanan 75 000 liraya ilave olarak memurlar için tespit edilen katsayıdaki artışın dörttebirinin yansıtılması sağlanmaktadır. Örneğin 1983 yılında katsayısının (34) olarak tespit edildiği varsayıldığında, kıdem tazminatı tavanı;

$$2\ 500 \times 34 = 85\ 000, \quad \frac{85\ 000 - 75\ 000}{4} = 2\ 500$$
$$75\ 000 + 2\ 500 = 77\ 500 \text{ lira}$$

olacaktır.

Kıdem tazminatı tavanının bu şekilde hesaplanmasına, bu tazminatın yıllık miktarının en yüksek Devlet memuru olan Müsteşara bir yıl için ödenecek emeklilik ikramiyesine eşit oluncaya kadar; başka bir ifade ile katsayı; (1 400 + 600 aylık için öngörülen yeni emekli aylığı göstergesinin 1 550 olduğu da dikkate alınarak);

$$75\ 000 + \frac{2\ 500 \times X}{4} = 46\ 500 + 1\ 550 X$$

X = 30,8 artıncaya, yani 61 oluncaya kadar devam olunacak, bu aşamadan sonra kıdem tazminatı tavanı en yüksek Devlet memuru azami emeklilik ikramiyesine göre belirlenecektir.

Bu hüküm ile işçilerin bugün almakta oldukları kıdem tazminatının altında tazminat almaları önlenmiş, yeni sisteme uyum sağlanması için de bir geçiş dönemi kabul edilmiştir.

Madde 4₂ — Kanunun 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

Madde 5₂ — Bu Kanun hükümlerinin Bakanlar Kurulu tarafından yürütülmesi öngörülmektedir.

Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu

TC

Milli Güvenlik Konseyi

Genel Sekreterliği

Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri

Komisyonu

Esas No. : 1/451

Karar No. : 9

10 Aralık 1982

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

1. Danışma Meclisi Genel Kurulunun 9 Aralık 1982 tarih ve 28 inci Birleşiminde görüşülerek kabul edilen «1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiş-tirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzda gö-rüşülmüştür.

2. Hükümetçe sevk edilen bu Kanun Tasarısı ile asgari ücretle kıdem tazminatının ilişkisinin kesilmesi öngörülmüş, bunun yerine kıdem tazminatının tavanı ile en yüksek Devlet memurunun emekli ikramiyesine esas olan gösterge ve her yıl bütçe kanunlarında tespit edilen katsayı arasında yeni bir ilişki kurulmuştur.

3. Tasarı ile; işçi kıdem tazminatının bir yıllık tutarının tavanı, Devlet Memurları Kanununa göre en yüksek aylık alan Bakanlık Müsteşarının (halen 1 400 + 600) emekli olması halinde, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre alacağı bir yıllık emekli ikramiyesini aşmayacaktır.

4. Kıdem tazminatının bugünkü tavanın en yüksek Devlet memurunun emekli ikramiyesinden fazla olması ve ayrıca kıdem tazminatının dondurulmasının da sözkonusu olmaması sebebiyle iki rakam ilerde birbirine eşit oluncaya kadar kıdem tazminatının 2 500 rakamının her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilen katsayı artışı ile çarpımı sonucunda bulunacak rakamın 1/4'ü kadar artması öngörülmektedir.

Bu günkü en yüksek Devlet memuru emekli gösterge rakamı sabit kaldığı takdirde bu iki rakam katsayı 60'a ulaştığında eşitlenecektir. Bu gösterge rakamında herhangi bir artış yapıldığı takdirde birleşme noktası 60 sayısından önce olacaktır.

5. Tasarının madde gerekçelerinde belirtilen değişikliklerle benimsenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

1. Birinci maddedeki «en yüksek Devlet Memuru» kavramı üzerinde geçmişte yapılan tartışmalar dikka-te alınarak, madde metnine açıklık getirmek üzere «Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek devlet memu-runu» şeklinde değiştirilmesi uygun görülerek madde bu şekliyle benimsenmiştir.

2. Tasarının 1 inci maddesi yapılan eklemeye paralel olarak, bu maddede aynı ekleme yapılarak bu şek-liyle benimsenmiştir.

3. Tasarının 3 üncü maddesinde yer alan «Geçici Ek Madde» ibaresinin eklenen maddenin adına uygun olarak «Ek Geçici Madde» şeklinde değiştirilmesi ve başka bir ek geçici maddenin de bulunmaması sebe-biyle madde numarasının kaldırılması ve ayrıca madde metninin 1 inci ve 2 nci maddelerine paralel olarak değiştirilmesi uygun görülerek benimsenmiştir.

4. Tasarının 4 üncü maddesi aynen benimsenmiştir.

5. Tasarının 5 inci maddesi aynen benimsenmiştir.

Erberk İNAM

Dz. Öğ. Alb.

Başkan

Fazıl KAYNAKDEMİR

Hv. Prs. Kd. Bnb.

Üye

Rüştü ALTAY

Çalış. Bak. Müsteşarı

Üye

Saim KIRGÖZ

Maliye Bak. Müst. Yrd.

Üye

İlham KÜSMENOĞLU

Maliye Bak. Büt. ve Mal.

Kont. Gn. Md. Bşk.

Üye

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1475 Sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1475 sayılı İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2320 sayılı Kanunla değiştirilen 14 üncü maddesinin onüçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, en Yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.»

MADDE 2. — 854 sayılı Deniz İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2319 sayılı Kanunla değiştirilen 20 nci maddesinin ondördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.»

MADDE 3. — 1475 sayılı İş Kanunu ile 854 sayılı Deniz İş Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Kıdem tazminatının yıllık tavan miktarı ile en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emekli ikramiye miktarı eşitleninceye kadar, beher yıl için ödenecek kıdem tazminatı tavanı 2 500 göstergenin bütçe kanunları ile belirlenen memur aylık katsayısı ile çarpılması suretiyle bulunacak tutar ile 75 000 lira arasındaki farkın dörtte birinin 75 000 liraya eklenmesi suretiyle tespit edilir.

DANIŞMA MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

1475 Sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1475 sayılı İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2320 sayılı Kanunla değiştirilen 14 üncü maddesinin onüçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.»

MADDE 2. — 854 sayılı Deniz İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2319 sayılı Kanunla değiştirilen 20 nci maddesinin ondördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.»

MADDE 3. — 1475 sayılı İş Kanunu ile 854 sayılı Deniz İş Kanununa aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 1. — Kıdem tazminatının yıllık tavan miktarı ile en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emekli ikramiye miktarı eşitleninceye kadar, beher yıl için ödenecek kıdem tazminatı tavanı 2 500 göstergenin bütçe kanunları ile belirlenen memur aylık katsayısı ile çarpılması suretiyle bulunacak tutar ile 75 000 lira arasındaki farkın dörtte birinin 75 000 liraya eklenmesi suretiyle tespit edilir.

SOSYAL GÜVENLİK, İŞ VE İŞÇİ İLİŞKİLERİ KOMİSYONU METNİ

1475 Sayılı İş Kanununun 14 üncü Maddesinin, 854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1475 sayılı İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2320 sayılı Kanunla değiştirilen 14 üncü maddesinin 13 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.»

MADDE 2. — 854 sayılı Deniz İş Kanununun 17.10.1980 tarihli ve 2319 sayılı Kanunla değiştirilen 20 nci maddesinin 14 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.»

MADDE 3. — 1475 sayılı İş Kanunu ile 854 sayılı Deniz İş Kanununa aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE. — Kıdem tazminatının yıllık tavan miktarı ile Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emekli ikramiye miktarı eşitleninceye kadar, beher yıl için ödenecek kıdem tazminatı tavanı 2 500 göstergenin bütçe kanunları ile belirlenen memur aylık katsayısı ile çarpılması suretiyle bulunacak tutar ile (75 000) lira arasındaki farkın dörtte birinin (75 000) liraya eklenmesi suretiyle tespit edilir.

(Hükümetin Teklifi)

(Danışma Meclisinin Kabul ettiği Metin)

MADDE 4. — Bu Kanun 1.1.1983 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun 1.1.1983 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
B. Ulusu

8.11.1982

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı Z. Baykara	Devlet Bakanı Prof. Dr. İ. Öztrak	Devlet Bakanı M. Özgüneş	Devlet Bakanı Prof. Dr. M. N. Özdaş
Devlet Bakanı S. R. Pasin	Adalet Bakanı C. Menteş	Millî Savunma Bakanı Ü. H. Bayülken	İçişleri Bakanı S. Çetiner
Dışişleri Bakanı İ. Türkmen	Maliye Bakanı A. B. Kafaoğlu	Millî Eğitim Bakanı H. Sağlam	Bayındırlık Bakanı Dr. T. Önalp
Ticaret Bakanı K. Cantürk	Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı Prof. Dr. K. Kılıçturgay	Gümrük ve Tekel Bakanı Prof. Dr. A. Bozer	Ulaştırma Bakanı Prof. Dr. M. Aysan
Tarım ve Orman Bakanı Prof. Dr. S. Özbek	Çalışma Bakanı Prof. Dr. T. Esener	Sanayi ve Tek. Bakanı M. Turgut	Enerji ve Tabii Kay. Bakanı F. İlkel
Kültür ve Turizm Bakanı İ. Evliyaoğlu	İmar ve İskân Bakanı Prof. Dr. A. Samsunlu	Köy İş. ve Koop. Bakanı M. R. Güney	Gençlik ve Spor Bakanı V. Özgül
Sosyal Güvenlik Bakanı S. Şide			

Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Metni

MADDE 4. — Danışma Meclisi Metninin 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Danışma Meclisi Metninin 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

